

Lonen in alle landen ter wereld, verzamelt u!

‘Hvor meget vil de betale dig?’ vraagt de Deense site LonTjek.de. ‘¿Qué es TuSalario?’ roept de Spaanse site ons toe. ‘Verdienen Sie, was Sie verdienen?’ ‘Compare seu salário.’ ‘Tarkista oma palkkasi’ (en dat laatste is Fins).

De sites zijn allemaal broertjes en zusjes van de Nederlandse Loonwijzer. Nu al in negen EU-landen en sinds kort ook in Hongarije, India, Brazilië, Zuid-Afrika, Zuid-Korea en de Verenigde Staten. Turkije loopt zich warm, Argentinië en Mexico hebben grote belangstelling.

De Loonwijzer is internationaal een doorslaand succes. Dat is zelfs opgevallen bij de ILO, de International Labour Organisation, die er onlangs een artikel aan wijdde in haar magazine. Eindelijk een middel dat echte transparantie geeft van de arbeidsmarkt, vindt de ILO. Niet alleen in de bovenste regionen, ook aan de onderkant. In landen waar cao's een onbekend fenomeen zijn, is een enquête de enige manier om erachter te komen wat mensen werkelijk verdienen. En wie wil er nu niet weten of hij meer of minder verdient dan collega's in hetzelfde beroep?

Heeft het internationale succes van de Loonwijzer de bedenkers ervan overvallen? Niet echt, zegt Paulien Osse, directeur van de Stichting Loonwijzer en manager van de webkant van de loonwijzers (internationaal: wage indicators). ‘Het concept bleek zo sterk te zijn dat een vergelijking van de gegevens met andere landen voor de hand ligt.’

De grote kracht van het project zit in het feit dat in alle landen onderzoekers, vakbonden en media samenwerken. Die drie partijen doen maar al te graag mee, want een nationale loonwijzer levert een goudmijn aan data op.

Het concept is zo aantrekkelijk dat onderzoekers van de Harvard Law School in de Verenigde Staten zichzelf hebben aangemeld en ook zelf geld hebben geregeld, vertelt Kea Tijdens, onderzoeker aan het Aias, het Amsterdams Instituut voor Arbeidsstudies van de Universiteit van Amsterdam en manager van de onderzoekskant van de loonwijzers. ‘Wij werken met Europees geld, en daar kunnen zij in de VS natuurlijk geen aanspraak op maken.’

Inmiddels hebben in Nederland meer dan 100.000 personen hun salarisgegevens achtergelaten. Het duurt niet lang meer of in de omringende buitenlanden zijn ook voldoende enquêtes ingevuld om iets zinnigs te kunnen zeggen over de Europese arbeidsmarkt. Het toekomstvisioen: een vergelijking van de lonen tussen de continenten.

Het begon allemaal in 1999. Paulien Osse werkte bij de vakcentrale FNV en wilde weten hoe het zat met de salarissen van vrouwen in Nederland. Een aantal banensites zoals Intermediair bood salarismeters, maar die bleken vooral het inkomen te meten van hoger opgeleide mannelijke kostwinners. ‘Wij wilden weten wat de werkster verdient’, zegt Osse. Het idee voor een website waar vrouwen hun eigen loon kunnen vergelijken met dat van anderen, was geboren.

Het is een van Nederlands succesvolste exportproducten: de Loonwijzer. Overal ter wereld vullen werknemers vrijwillig hun salarisgegevens in op internet. Verdien ik meer of minder dan mijn beroepsgenoten?

» Hilda Bouma

ILLUSTRATIE: BEREND VONK

Een enquête in de Libelle, Margriet en de Viva leverde de basisgegevens, want zonder dat valt er niets te vergelijken op internet. Osse: ‘Het was al een succes voordat de Vrouwenloonwijzer er was.’

Vrouwelijke arts of psycholoog verdient meer dan man

Iedereen dacht dat de lonen van mannen en vrouwen voor het eerst werden vergeleken, terwijl wij op dat moment alleen nog maar vrouwenlonen onderzochten.’

Hoe dan ook, de gegevens stroomden binnen en in het voorjaar van 2001 kon de salarischeck

online, met op dat moment de gegevens van 45 beroepen, voornamelijk vrouwenberoepen. Kort daarna werd de Loonwijzer gestart. Weer later volgden de Mannenloonwijzer, de Jeugdloonwijzer, de Zorgloonwijzer, de 40plusloonwijzer en de Eigenbaaswijzer. Allemaal verschillende websites met dezelfde enquête en hetzelfde doel: salarisgegevens van Nederlanders verzamelen.

Maar dat doen instituten als het Centraal Bureau voor de Statistiek toch ook? Kea Tijdens: ‘Het CBS heeft wel een mooi databestand, maar je moet er heel diep in zoeken. Wat wij nodig hebben, zijn microdata: de salarisgegevens van een individuele geïnterviewde. Het is ondoenlijk om die op te vragen. Bovendien kunnen wij niet tegen het CBS zeggen: vraag volgende keer eens dit of dat, want dat vinden wij interessant. Het CBS is er niet primair voor wetenschappelijk

onderzoek, maar om de regering van feiten te voorzien.’

De meeste andere onderzoeken naar salarissen zijn niet nauwkeurig genoeg voor wetenschappelijk onderzoek, zegt Tijdens. Wat is loon? Is dat bruto of netto? Per maand of per vier weken? Inclusief of exclusief vakantiegeld? Dat soort gegevens rolt wel uit de loonwijzer-enquête. Samen met feiten over de arbeidsgeschiedenis, de gezinssamenstelling, de tijdsdruk en of iemand gelukkig is.

Toch kleeft er aan internet-onderzoek een groot bezwaar. Hoeveel mensen de loonwijzer ook invullen, het is nooit een representatieve steekproef, alleen al vanwege het feit dat jongeren vaker op internet te vinden zijn dan ouderen. Dat wordt ondervangen door de diverse groepen een weegfactor mee te geven, zodat de bevolkingssamenstelling zo goed mogelijk wordt nagebootst.

De databank van de Nederlandse Loonwijzer is inmiddels zo goed gevuld dat er verrassende feiten uitrollen. Zo bleek dit voorjaar uit analyse dat grote groepen werknemers in de catering, de horeca en

In India kennen ze geen arbeidsuren, alleen hele dagen

het onderwijs geen tijd hebben om te lunchen. ‘Het mooie is dat we dat direct kunnen aankaarten bij de cao-onderhandelaars’, zegt Osse.

Verrassend is ook dat vrouwen in bepaalde beroepsgroepen helemaal geen loonachterstand blijken te hebben op mannen, integraal

ze verdienen juist meer. Dit geldt voor jonge vrouwen die rechten, communicatiewetenschap, medicijnen of psychologie hebben gestudeerd. Dat is een heel ambitieuze groep die bewust voor die studie heeft gekozen en ook niet bereid is hun carrière te onderbreken, zegt Tijdens.

In andere beroepen komt de loonachterstand wel schrijnend aan het licht. Vrouwelijke architecten die kiezen voor kleine bureaus en een paar jaar stoppen om voor de kinderen te zorgen, lopen ten opzichte van mannelijke collega's in hun leven wel een half miljoen euro mis. Osse: ‘Je kunt in de Loonwijzer heel goed zien wat de gevolgen zijn van bepaalde keuzes. Wie slim is, gaat bij een groot bedrijf werken waar veel mannen rondlopen. Dan heb je de grootste kans op een goed salaris.’

Het komende jaar verwacht Tijdens de eerste vergelijkingen te kunnen maken met de gegevens uit de Europese sites, die nu een jaar in de lucht zijn. Ze is vooral nieuwsgierig naar de gevoelens van baan-zekerheid en wat voor wensen de Europeanen hebben ten aanzien van hun werktijden. Wat ze wel al weet is dat de Nederlandse arbeidsmarkt in vergelijking met onze bureaus erg gereguleerd is. ‘Over alles hebben wij afspraken. Hoe verder je van Nederland vandaan gaat, hoe vaker de arbeidsmarkt per dag geregeld is.’

Overigens zijn nog niet in alle landen van de ‘oude’ EU loonwijzers in de lucht. Grote afweziges zijn bijvoorbeeld Frankrijk. Dat komt door de grote verdeeldheid van de Franse vakbondswereld, waardoor de organisatie niet van de grond komt, vertelt Osse. Gesprekken met Noorwegen en Oostenrijk zijn ook nog niet afgerond. ‘Het is bovendien een voorwaarde dat we in ieder land contact hebben met de grote media. In India is dat bijvoorbeeld de Times of India, in Polen met de grootste krant, de Gazeta Wyborcza’, zegt Tijdens.

En dan? Rusland? Als het niet zo lastig was om daar te werken, graag, zeggen beide dames. China staat ook op de verlanglijst. Het team staat klaar, het is alleen om politieke redenen moeilijk om geld voor de site te vinden.

Osse: ‘India gaat als een speer. Dat is een ondernemend land. Het leuke van de Indiase Paycheck is dat ze daar per dag rekenen, en dat is van zonsopgang tot zonsondergang. Dat gefreak met die arbeidsuren vinden ze absurd.’ In India is een heel grote informele sector, waarbij mensen soms niet in roepies worden betaald, maar in een slaapplek of voedsel. Om ook die kant van de arbeidsmarkt in kaart te brengen, zullen onderzoekers met een laptop langs de mensen gaan die niet kunnen lezen en geen toegang tot internet hebben.

Er zal wel een generatie overheen gaan, denkt Osse, voordat je in zo'n gigantisch land een dataset hebt met van elk denkbaar beroep de loongegevens. ‘Maar over de grootste beroepen kun je over enkele jaren echt wel wat zinnigs zeggen’, denkt ze. ‘Een wereldwijde vergelijking van mensen die in de IT werken, daar kijkt iedereen reikhalzend naar uit.’

Mens&Werk@fdt.nl

